

'svenske model' givet et indtrængende billede med europæiske forhold som udgangspunkt, medens andre afhandlinger på interessant vis diskuterer reaktionerne i den tredje verden, da europæerne under og efter imperialismen forsøgte at tillempe europæiske, bureaukratiske og kontrollerende mønstre (Thommy Svensson, Holger Bernt Hansen).

Rosinen i pølseenden er Niels Steensgaards vidtfavnende og dristige afslutningsessay 'Da verden voksede sig lille', der på global basis og under langt tidsperspektiv diskuterer samme sag: hvorledes verden »slap ud af den agrare fælde«. Ordvalget kan forekomme lidt drastisk, men afhandlingen omfatter både opbygningen af de globale kontakter, af de økonomiske forbindelser og af de fremvoksende statsinstitutioner, præget af organisk vækst, indtil den europæiske konkurrence og begyndende imperialismen destabiliserede situationen i Asien og lagde grunden til kolonihæredømmet (motiver, som genkendes fra forf.s 'Verdensmarked og kulturmøder').

Udgiverne undlader naturligvis selv at foreskrive nogen recept på, hvad man (under mange forskellige materielle og immaterielle aspekter) bør forstå ved bønder og bondesamfund; og de forsøger heller ikke at sammenfatte resultaterne i bogens konklusion. Men læserne får præsenteret et stort og broget, europæisk og ikke-europæisk panorama, som nok bør kunne give stof til eftertanke og komparation.

E. Ladewig Petersen

The Faroe Islands, North Atlantic Studies, Vol. I, No.1, udg. v. Susanne Dybbroe m.fl. Aarhus 1989. 63 s.

Det nye Center for Nordatlantiske Studier i Aarhus har indledt sin skriftrække med et hæfte om Færøerne. Det består af seks velskrevne videnskabelige artikler – to naturvidenskabelige og fire humanistiske – alle forfattet på engelsk. John Wylie, en amerikansk socialantropolog, fremhæver kombinationen af individualisme med social egalitarisme hos færingerne i lighed med de øvrige nordiske folk. Den færøske socioøkonom Jóan P. Joensen skildrer udviklingen inden for fiskeri og handel og den deraf affødte nye klassestruktur. Vagn Wåhlin udviser i sin artikel stor kyndighed i færøske forhold, og i lighed med de to førnævnte forfattere interesserer han sig meget for øernes nationale identitet, dens tilblivelse og fremvækst. Wåhlin gør gældende, at den færøske nationalfølelse er en myte, og at den snarere bør ses i relation til dagens socioøkonomiske virkelighed.

For sin opståen forudsætter identitet en vis modsætning til »de andre«; indtil da er man jo helt enkelt sig selv. Øboernes baggrund må have bidraget til at give dem en stærk identitetsfølelse. Lige fra nybyggertiden har øerne haft den samme geografiske afgrænsning. Færøsk var rigtignok et talesprog, medens dansk sidenhen indtog en lignende rolle her som tysk tidligere havde haft i Danmark, nemlig som det officielle sprog. Færøernes historie er præget af øsamfundets isolation og udviser stor kontinuitet. Fortiden opleves her især inden for bygdens snævre grænser og formidles mest gennem sagn og digte. Efter åbningen udadtil sidst i 19. årh. tager i befolkningen den færøske nationalfølelse form, og dens udvikling har et særdeles normativt præg sammenlignet både med nationalstatsideologien i det 19. århundredes Europa og med forholdene i vore dages tredie

verden. Som dansk historiker har Wåhlin ikke så let ved at forliges med tanken om, at den frembrydende færøske nationale identitet naturnødvendigt måtte vende sig mod Danmark.

Med sin betydelige indlevelse i den færøske kultur anerkender Wåhlin fuldtud det overnaturliges plads i folkets forestillingsverden. Dette tema er også ledetråden i Elisabeth Vestergaards artikel. Hun belyser på overbevisende måde hvorledes mand og kvinde havde hvert sit domæne, både når det gjaldt erhverv og indflydelse. Opfindsom er sammenligningen mellem præstens og kvindens funktioner i det traditionsbundne øsamfund. Det kvindelige element har dog næppe været så fraværende på havet som det fremhæves i artiklen. De mange fortællinger trykt i tidskriftet »Siður og søgur« viser klart, at de religiøst betonedede taburegler omkring fangst og sejlads hyppigt var knyttet til kvinder, der jo i lighed med præsten havde særlig gode forbindelser til det supranaturlige. Dertil kommer, at gerningen til søs først nogle få generationer tilbage blev et decideret mandligt erhvervsområde.

Dorete Blochs artikel om skindværdien for pilothvalen virker grundig og sober. Stefan Adalsteinsson gør rede for, at de islandske husdyr ikke er af nordbritisk oprindelse, samt at den store hyppighed af blodgruppe O hos islændingene ikke har sin forklaring i irske landnamsmænd, men er opstået ved selektion efter koppeepidemier, hvilket sidste er et svar på et internationalt forskningsspørgsmål. Disse i sig selv interessante videnskabelige resultater ville dog først rigtig have hørt hjemme i et hæfte om Færøerne, hvis Adalsteinsson også havde taget det næste skridt og foretaget en sammenligning med tilsvarende færøsk materiale.

Indholdet af dette første hæfte fra Center for Nordatlantiske Studier vidner om, at der ligger store opgaver inden for feltet. I de senere år er tværfaglige centre for en række landområder vokset frem ved danske universiteter. Et område beboet af nære nordiske frænder har længe måttet vente på noget tilsvarende; men nu er der glædeligvis blevet rådet bod herpå igennem dette initiativ ved Aarhus universitet.

Ólafía Einarsdóttir

KAREN HJORTH, GRETHE ILSØE OG BIRGITTE POSSING (red.): Søg – og I skal finde veje til kvinders historie i arkiver og samlinger. ARKI.Varia, København, 1991. 144 s. Ill., kr. 85,- + forsendelse.

Denne bogs tilblivelse skyldes nogle kvindelige historikers irritation over, at kvinder »endnu en gang var overset både som subjekt og objekt i et stort danmarkshistorisk samleværk«. De gik derfor i gang med at arrangere en udstilling, der skulle vise, at der findes kilder til at fortælle kvindernes historie, og at det ofte anførte argument om, at kilderne mangler, ikke holder for en nærmere prøvelse. Projektet resulterede i en udstilling på Landarkivet for Sjælland m.m. og i udgivelsen af denne bog.

Forfatterens væsentligste påstand er, at man ikke behøver lede efter særlige kvindehistoriske kilder, for der er masser af informationer i de kilder, der almindeligvis benyttes, når blot man stiller de relevante spørgsmål. Dette synspunkt underbygges af de ni artikler, der anvender så kendte kilder som kirkebøger, retsprotokoller, private personarkiver og materiale fra godsarkiver.